

Kohti Varsinais-Suomen
hyvinvointialuetta

Mielen hyvinvoinnin edistäminen Varsinais-Suomen hyvinvointialueella

Jenni Tähkävuori

Asiantuntija: Mielen hyvinvoinnin edistäminen, kokemusasiantuntijatoiminnan kehittäminen ja ehkäisevä päihdetyö, Turun kaupunki

Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin edistämisen alatyöryhmä

25.10.2022

Mitä on mielen hyvinvoinnin edistäminen?

Mielen hyvinvoinnin edistämällä vahvistetaan niitä voimavaroja, jotka auttavat rakentamaan toimivaa arkea ja löytämään ratkaisuja elämän kriisitilanteissa (=resilienssi).

Keskeistä positiivinen mielenterveys

Mielen hyvinvoinnin edistämisen tavoitteena on suojaavien tekijöiden lisääminen ja riskitekijöiden vähentäminen.

**PALJON POSITIIVISTA
MIELENTERVEYTTÄ**

(kukoistaminen)

Kohtalainen emotionaalinen,
psykykinen ja sosiaalinen hyvinvointi,
mielenterveysongelmia.

Myönteinen tunne-elämä, korkea
psykykinen ja sosiaalinen hyvinvointi,
runsas psykykkiset voimavarat,
hyvä mielenterveys.

**MIELEN-
TERVEYDEN
HÄIRIÖ**

**EI MIELEN-
TERVEYDEN
HÄIRIÖTÄ**

Kielteinen tunne-elämä, puutteita
psykykkisessä ja sosiaalisessa hyvin-
voinnissa, mielenterveysongelmia.

Kielteinen tunne-elämä, puutteita
psykykkisessä ja sosiaalisessa hyvin-
voinnissa, kohtalainen mielenterveys.

**VÄHÄN POSITIIVISTA
MIELENTERVEYTTÄ**

(riutuminen)

MIELENTERVEYTTÄ EDISTÄVIÄ JA MIELENTERVEYDEN ONGELMILTA SUOJAAVIA TEKIJÖITÄ ERI TASOILLA

Lähteet:

- i) Lehtinen (2008). [Building up good mental health: Guidelines based on existing knowledge.](#)
- ii) Stansfield ym. (2011). [Mental Well-being Impact Assessment: A Toolkit for Well-being.](#)
- iii) WHO (2004a). [Promoting mental health: Concepts, emerging evidence, practice.](#)
- iv) WHO (2004b). [Prevention of mental disorders: Effective interventions and policy options.](#)

Lähde: Mieli ry

Miten mielen hyvinvoinnin edistäminen liittyy mielenterveyspalveluihin?

Mielenterveystyö

Mielen hyvinvoinnin edistäminen
Voimavarakeskeisyys

Korjaava työ

Sosiaalinen
vahvistaminen

Yleinen ehkäisy

Riskiehkäisy

Terveyspalvelut ja
mielenterveyspalvelut

Monialainen kohtaamistyö

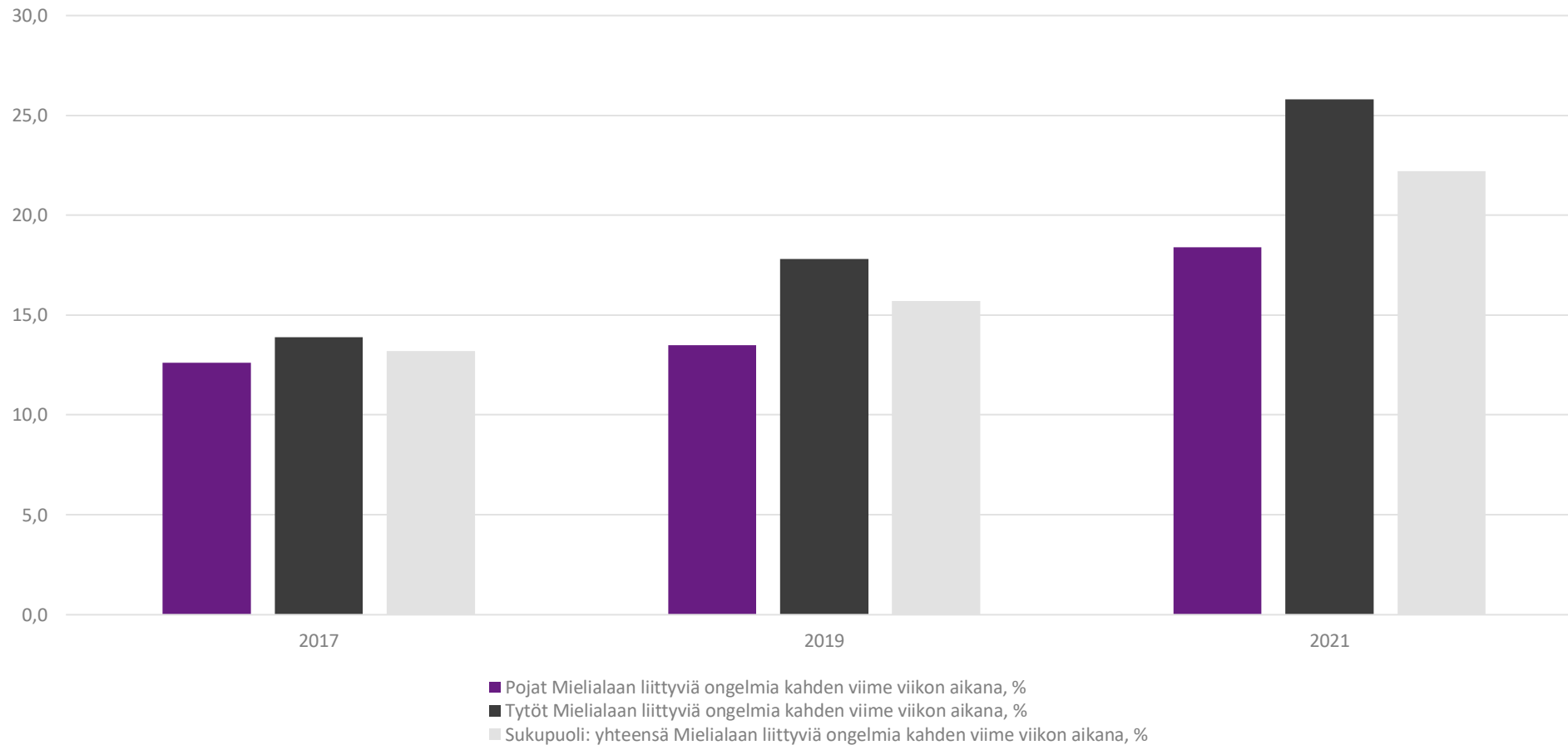
Matalan kynnyksen palvelut

Perustason
palvelut

Erikois-
sairaanhoido

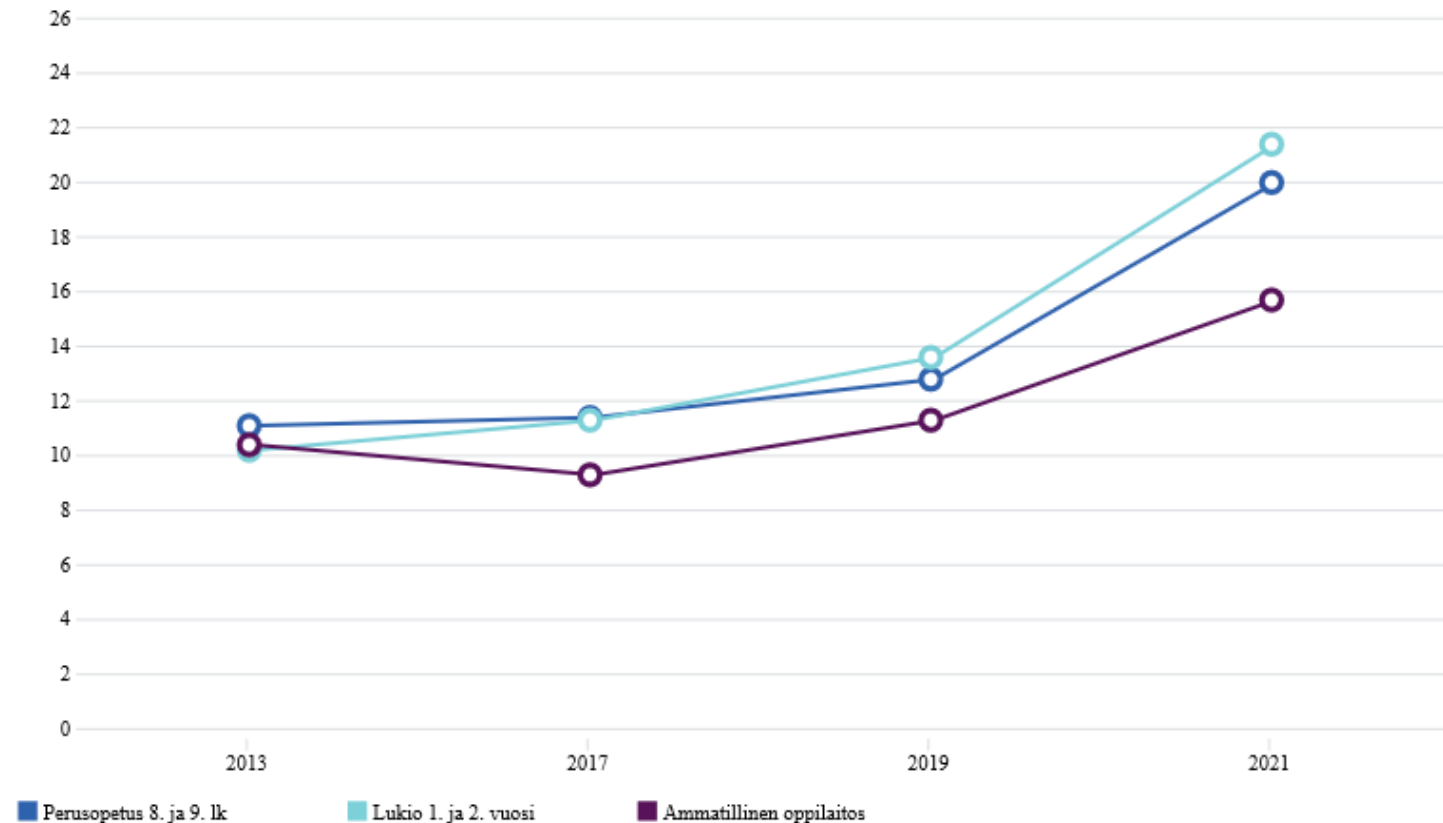
Mielialaan liittyvät ongelmat 5. ja 6.luokkalaisilla viimeisen kahden viikon aikana

Kohti Varsinais-
Suomen hyvin-
vointialuetta

Kokenut kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta: 8. ja 9. luokkalaiset sekä 2.asteen opiskelijat

Kohti Varsinais-
Suomen hyvin-
vointialuetta

Miksi mielen hyvinvoinnin edistämistä tarvitaan?

- Lähes 20 %:lla suomalaisista on jokin mielenterveyden häiriö ja elinikäinen riski sairastua mihin tahansa psyykkiseen sairauteen on lähes 50 %.
- Alueellinen hyvinvointikertomus – lapset ja nuoret:
 - Koulu-uupumusta tuntee 8. ja 9. luokkien oppilaista jopa 22 %
 - Mielenterveyden ongelmat näkyvät myös lääkkeiden käytössä, eli depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 18-24 –vuotiaiden osuus on jatkuvasti noussut ollen vuoden 2020 tietojen pohjalta 6,9 % väestöstä.
- Alueellinen hyvinvointikertomus – työikäiset ja ikääntyneet:
 - Lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi on joutunut 20–54-vuotiaista 14,9 % ja 55–74- vuotiaista 4,6 %.
 - Lähes joka kymmenes varsinaissuomalainen on saanut korvausta depressiolääkkeistä ja heidän osuutensa on ollut hienoisessa kasvussa.
 - Psyykkisesti itsensä merkittävästi kuormittuneeksi kokee kymmenesosa (10,2 %) yli 75-vuotiaista varsinaissuomalaisista.
 - Suuri ikääntymiseen liittyvä haaste on yksinäisyyden kokeminen. Varsinais-Suomessa itsensä yksinäiseksi kokevien väestöosuus on 12,8 % ja yksinäisyyden kokemus on kasvanut selvästi aiemmasta.

Miksi mielen hyvinvoinnin edistämistä tarvitaan?

Alentuneen mielenterveyden kokonaiskustannus Suomelle on yli 11 miljardia euroa vuodessa (OECD, 2018)

Suomalaisten fyysinen terveys on parantunut ja kansantautien määrä vähentynyt viime vuosikymmeninä. Mielenterveyden osalta ei ole tapahtunut vastaavaa hyvää kehitystä.

Mielenterveyden vahvistamiseen kohdistuvat terveystoiminnat ovat jääneet pieniksi suhteessa siihen, mikä on heikentyneen mielenterveyden osuus kansanterveyden haasteista.

Mielenterveyttä on tutkitusti mahdollista vahvistaa ja mielenterveyden ongelmia ehkäistä ja hoitaa!

Mielen hyvinvoinnin edistämisen taloudelliset vaikutukset

- Suomessa mielenterveyden häiriöihin liittyvät sairauspäiväraha-kaudet pienentävät bruttokansantuotetta 0,3–0,4 prosenttia. Jos mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen vähenisi 10–15 prosenttia, bruttokansantuote vahvistuisi 0,3–0,5 prosentilla. Investoimalla mielenterveyden edistämiseen, osatyökyisten paluuseen työmarkkinoille ja mielenterveyspalveluihin on mahdollista pienentää merkittävästi epäsuoria kustannuksia, kuten tuottavuuskustannuksia. (Wahlbeck ym. 2017.)
- Englannissa on arvioitu useiden vaikuttaviksi osoitettujen mielenterveyden interventioiden taloudellisen hyödyn suhdetta niiden kustannuksiin. Monet mielenterveyttä edistävät interventiot, ehkäisevät interventiot ja varhaiset hoitointerventiot tuottavat rahallisia säästöjä sekä sosiaali- ja terveydenhuollolle että koko yhteiskunnalle. Erityisesti lapsille ja nuorille suunnatut interventiot ovat kannattavia, koska rahallisesti mitattavat hyödyt tulevat myös myöhemmän paremman koulutustason ja työelämään sijoittumisen kautta (Knapp ym. 2011.)
- Heckmanin mukaan investoinnit haavoittuvassa asemassa olevien lasten hyvinvointiin on tuottavin sijoitus, minkä yhteiskunta voi tehdä, mutta myös myöhemmät interventiot, ikäihmisten mielenterveyden edistämiseen saakka, on todettu kustannusvaikuttaviksi.

Heckman JJ. Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. Science 2006;312:1900 - 2.

Wahlbeck K, Hietala O, Kuosmanen L, Mc Daid, D, Mikkonen J, Parkkonen J, Reini K, Salovuori S, Tourunen J. Toimivat mielenterveys- ja päihdepalvelut. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2017:89. Valtioneuvoston kanslia, 2017.

Knapp M, McDaid D, Parsonage M (toim.). Mental health promotion and mental illness prevention: The economic case. London: Department of Health, 2011

Mielen hyvinvoinnin edistäminen – valmistautuminen sote-muutokseen

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (ml. Mielen hyvinvoinnin edistäminen) tulee jatkossa jäämään kuntiin sekä siirtymään hyvinvointialueelle.
- Mielen hyvinvoinnin edistämisellä hyvin vahvat yhteydet kaikkeen hyte-työhön, joka tulee huomioida tulevia rakenteita pohdittaessa
- Alueellinen koordinaatio hyvinvointialueella, mutta vastinparit ja käytännön toimet kunnissa ja järjestöissä. Kunnissa tulee siis huomioida mielenterveyden edistäminen osana hyte-työtä!
- Kunnan kaikkien sektoreiden toiminta vaikuttaa mielenterveyteen, kuten hyvinvointiin ja terveyteen laajemminkin. Sosiaali- ja terveyssektori ei voi yksin saavuttaa vaikuttavia tuloksia.

Mielen hyvinvoinnin edistämisen alatyöryhmä

Kohti Varsinais-
Suomen hyvin-
vointialuetta

- Järjestämissuunnitelman hyte-työryhmässä on 8/2021 päätetty perustaa mielen hyvinvoinnin edistämisen alatyöryhmä
- Jäsenet:
 - Eeva Siivonen Itu ry
 - Tuula Stenström Mieli ry
 - Pirjo Parviainen Salo
 - Hilpi Tanska Salo
 - Karoliina Hovi Tulsote
 - Mari Lahti Turun AMK/tutkimus
 - Katriina Sulonen Parainen
 - Jenni Tähkävuori Turku

Mielen hyvinvoinnin edistämisen alatyöryhmä

- Määritelty lakipohja ja ohjaavat asiakirjat ja niiden painopisteet
- Määritelty mielen hyvinvoinnin edistämisen tehtävät hyvinvointialueella ja kunnissa
- Tutkimushankehaku (TSR) yhdessä THL:n, JYU:n ja TAMK:n kanssa
- Alueen verkostojen ja yhdyspintojen määrittely käynnissä
- Kansallisen työn edistyttyä myös vaikuttavien toimintamallien/ hyvien käytänteiden määrittelytyö käynnissä alkuvaiheessa

Mielen hyvinvoinnin edistämisen lakisääteiset tehtävät ja toimintaa ohjaavat tärkeimmät asiakirjat hyvinvointialueella

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 7 §

Laki hyvinvointialueista (611/2021) 29 § ja 41 §

Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 11§, 12§ + 13-17 §, 27 §, 36§

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 25 §

Mielenterveyslaki (1116/1990) 1 §

Mielenterveysstrategia 2020-2030

Valtioneuvoston hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatepäätös ja sen toimeenpanosuunnitelma

Kunnan ja hyvinvointialueen roolit mielen hyvinvoinnin edistämisessä

Kunta

- Huolehtii kunnan asukkaiden hyvinvoinnista ja mielen hyvinvoinnin edistämisestä
- Koordinoi kunnan alueella mielen hyvinvoinnin toimia
- Vastaa kunnan konkreettisista mielen hyvinvoinnin toimista eri sektoreilla
- Kerää tietoa kuntalaisten mielen hyvinvoinnin tilasta ja mielenterveysongelmien esiintyvyydestä
- Viestii asukkaille mielen hyvinvoinnista ja sen edistämisen keinoista
- Kouluttaa omia ammattilaisia sekä kuntalaisia tarpeiden mukaan
- Toimeenpanee uusia mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintamalleja kunnassa
- Osallistuu alueelliseen mielen hyvinvoinnin edistämiseen

Hyvinvointialue

- Koordinoi alueen mielen hyvinvoinnin edistämistä
- Vastaa alueen mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintasuunnitelman suunnittelusta, toimeenpanosta, seurannasta ja raportoinnista
- Tukee kuntia ja muita alueen toimijoita mielen hyvinvoinnin edistämisessä
- Kehittää ja toimeenpanee konkreettisia mielen hyvinvoinnin edistämisen toimia sote-palveluissa alueellisesti
- Vastaa alueellisesta tiedonkeruusta
- Kouluttaa alueen ammattilaisia
- Varmistaa palveluketjujen toimivuuden yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
- Varmistaa tasalaatuisen laadun ja osaamisen alueella mielen hyvinvoinnin edistämisessä
- Kehittää uusia toimintamalleja ja pilotoi niitä alueella muiden toimijoiden kanssa

HYVINVOINTIALUEEN MIELEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN TEHTÄVÄT JA RESURSSIT:

Kohti Varsinais-
Suomen hyvin-
vointialuetta

Järjestäminen

Alueellinen koordinaatio ja tuki muille toimijoille

- Monialaisen mielen hyvinvoinnin edistämisen työn koordinointi koko alueella
- Alueellisen mielen hyvinvoinnin edistämisen kuvaaminen ja seuranta (mittarit, tiedolla johtaminen, hyvinvointisuunnitelma ja –kertomus, palvelustrategia)
- Tiedotus ja viestintä (ml. palvelut ja oma-apu)
- Kuntien ja muiden toimijoiden verkoston koordinointi
- Hyvien käytänteiden ja toimintamallien käyttämisen varmistaminen alueellisesti ja niiden jalkauttaminen kuntiin sekä muille toimijoille
- Alueellisen mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintasuunnitelman vastuu ja yhteisten tavoitteiden, toimien ja seurantamittareiden valinta.

0,5 htv

Kehittäminen

- Mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintamallien soveltaminen ja kehittäminen alueen tarpeisiin.
- Valtakunnalliseen kehittämistyöhön osallistuminen
- Ammattilaisten kouluttaminen ja yhteiskehittäminen
- Alueellinen tiedonkeruu ja tietoon pohjautuva tarpeen mukainen kehittäminen.
- Mielen hyvinvoinnin edistämisen kehittämistyön fasilitointi ja suositusten mukaisten rakenteiden luomisen tukeminen kuntiin
- Yhdyspintatyön kehittäminen

0,25 htv

Sote-palveluissa tehtävä mielen hyvinvoinnin edistäminen ja ehkäisevä mielenterveysyö

- Sosiaali- ja terveystieteissä tehtävä mielenterveyden haasteiden varhainen tunnistaminen ja tuki
- Neuvolapalveluissa ja kouluterveydenhuollossa tehtävän työn tuki sekä vanhemmuuden tuki.
- Palveluketjujen (ml. yhdyspinnat) ja palveluohjauksen selkeyttäminen
- Suositusten käyttöönotto

0,25 htv

Yhteensä 1htv

Mielen hyvinvoinnin edistäminen 2023

- 1) Alueellisen toimijaverkoston kokoaminen ja mahdollistavien rakenteiden tukeminen
- 2) Alueellisen tilannekuvan luominen
 - Olemassa olevat verkostot, käytössä olevat hyvät käytänteet, tutkimustieto mielenterveysongelmien esiintyvyydestä, koetun mielenterveyden kokemuksista
- 3) Yhteinen mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintasuunnitelma alueen toimijoiden kesken
 - Painopisteet alueellisen tilannekuvan pohjalta
 - Mahdollisesti yhteinen ehkäisevän päihdetyön ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön kanssa
- 4) Alueellisen osaamisen varmistaminen ja tarpeenmukainen koulutus

”Ilman hyvinvoivia ja terveitä asukkaita ei kunta tai maakunta voi hyvin. Pitkäjänteinen mielenterveyden edistäminen edellyttää päämäärätietoista, tavoitteellista, vaikuttaviin interventioihin ja tutkittuun tietoon perustuvaa sekä riittävän hyvin resursoitua työtä. Tieto asukkaiden hyvinvoinnista ja mielenterveydestä sekä palvelujärjestelmän kyvystä vastata hyvinvointihaasteisiin toimii organisaation strategiatyön pohjana.”

(Mielenterveysstrategia)

Kiitos!

Jenni.tahkavuori@turku.fi, 0505529212